

31/10/2019

Κοινωνιολογία της Εκπαίδευσης Ζητήματα Κοινωνικών Αδισοτήτων

Διαστρωμάτωση

Κοινωνική στρωμάτωση: οι κοινωνικές τάξεις ως στρώματα μέσα στην κοινωνία (πχ φτωχοί-πλούσιοι)

(μπορεί να κάνει με την καταγωγή, θρησκεία, οικονομική κατάσταση κλπ)

Η καταγωγή των ατόμων σε ομάδες ανάλογα με την πρόσβαση σε κοινωνικούς πόρους.

Βασικοί κοιν. πόροι: Εκπαίδευση, σταθερή εργασία...

Στα καπιταλιστικά συστήματα όλοι οι πόροι σχετίζονται με το χρήμα.

Η Διαστρωμάτωση αφορά όλες τις κοινωνίες, όμως η δομή της διαφέρει. Σε κάποιες ^{κοινωνίες} ~~περιοχές~~ ο πληθυσμός στρωματοποιείται ανάλογα με την εθνικότητα. Πάντα κάποια κοινωνία αποκτά περισσότερη κοινωνική δύναμη από τις υπόλοιπες.

ΒΑΣΙΚΟΙ ΤΥΠΟΙ ΔΙΑΣΤΡΩΜΑΤΩΣΗΣ.

Σύστημα Καστών (Ινδία)

- Έμφαση στο απονεμηθέν γόητρο
 - Κλειστά όρια
 - Μικρή κινητικότητα
 - Μεγάλη ενδογαμία ^{→ (όλοι ίδιοι)}
- (η ετερογαμία σπάνια επιτρέπεται)

Ταξικό σύστημα

- Έμφαση στο επίτευχθέν γόητρο
- Ανοιχτά όρια
- Μεγαλύτερη κινητικότητα
- Λιγότερη ενδογαμία

ΤΕΣΣΕΡΙΣ ΒΑΣΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ

① Η Διαστρωμάτωση είναι ένα χαρακτηριστικό της κοινωνίας και δεν είναι απλώς κάποιες ατομικές διαφορές. Προκύπτει από την κοινωνική δομή και επηρεάζει του πάντες

② Η Διαστρωμάτωση συνεχίζει να υπάρχει στο πέρασμα των γενεών. Κληρονομείται μέσω των οικογενειακών δομών και τα παιδιά αποκτούν την κοινωνική θέση των γονέων τους.

③ Η Διαστρωμάτωση είναι παγκόσμιο φαινόμενο, αλλά διαφέρουν οι μορφές της.

④ Η Διαστρωμάτωση δεν περιλαμβάνει απλώς την ανισότητα αλλά και το σύστημα των πεποιθήσεων που την νομιμοποιεί.

Βασικοί παράγοντες

① Ιδεολογία: Ειδικά η κυρίαρχη ιδεολογία ↳ Πιο ισχυρή, ιδεολογία

- Ορθοδοξία
- Ατομικότητα
- Δημοκρατία (*)
- Καπιταλισμός

Είναι το σύνολο αξιωμάτων που οι άνθρωποι χρησιμοποιούν για να κατανοούν την κοινωνία και για να αποφασίζουν για το πως θα πρέπει να φέρονται.

② Ο έλεγχος της ελίτ

- Ορθοδοξία (Θρησκευτική ιδεολογία)
- Ατομικότητα (κοινωνική ιδεολογία)
- Δημοκρατία (πολιτική ιδεολογία)
- Καπιταλισμός (οικονομική ιδεολογία)

Οι κυρίαρχες ιδεολογίες μιας εκλαμβάνονται από τα μέλη μιας κοινότητας κοινή αίσθηση ή ως μόνη αλήθεια

Οι ανταγωνιστικές στην κυρίαρχη ιδεολογία ιδεολογίες τείνουν να εξαφανιστούν ή απλώς να αποσιωπηθούν.

Επειδή οι κυρίαρχες ιδεολογίες δημιουργούνται από τις ελίτ (αυτούς που εμπεριέχονται από το status quo) η κυρίαρχη ιδεολογία πάντα νομιμοποιεί την κατάσταση.

Marx & Διαστρωμάτωση

▷ Ο Karl Marx υποστήριξε ότι η διαστρωμάτωση είναι μηχανισμός για την κοινωνία και καθόλου λειτουργική. Συμβάλλει στη δημιουργία κοινωνικών συχνοτήτων παρέχοντας σε κάποια άτομα περισσότερο προνόμια από σε όλα υπόλοιπα δημιουργώντας παράλληλα ένα αδύνατο σύστημα ανταμοιβών.

▷ Για τον Marx ο καπιταλιστής ιδιοκτήτης εκμεταλλεύεται τους εργαζόμενους δίνοντας τους χαμηλούς μισθούς και παρέχοντας αθλιές συνθήκες εργασίας. Το γεγονός αυτό δημιουργεί σύγχυση (3)

μεταξύ αυτών που κατέχουν και αυτών που δεν κατέχουν.
▷ Ο Marx υποστήριξε ότι ο καπιταλισμός και η ανισότητα που δημιουργεί πρέπει να αντικατασταθεί από ένα σύστημα δημοκρατικού σοσιαλισμού το οποίο και θα εγγυηθεί ένα σύστημα αρμονικής και δίκαιης κατανομής του πλούτου.
Μόνο με την ισότητα η κοινωνία θα λειτουργεί αρμονικά.
Όλα τα καπιταλιστικά συστήματα δημιουργούν ανισότητα και φτώχεια.

Η άποψη του Max Weber

Ο Marx τόνισε ότι η βάση του συστήματος διαστρωμάτωσης είναι η οικονομία. Ο Max Weber υποστήριξε ότι η διαστρωμάτωση βασίζεται σε τρία στοιχεία:

- ① Κοινωνική τάξη : Όταν διαθέτεις πλούτο διαθέτεις και δύναμη
- ② Status (κύρος, χόητρο) : Καποια επαγγέλματα μπορεί να μην πληρώνονται καλά, αλλά απολαμβάνουν κοινωνικό χόητρο.
- ③ Εξουσία: (Ισχύς, δύναμη) : Μπορεί να είναι πολιτική ή γραφειοκρατική εξουσία. Οι πολιτικοί διαθέτουν μια ειδική μορφή θεσμικής εξουσίας που αντιστοιχεί σε αυτήν ενός μέσου διεύθυντή σε ένα γραφειοκρατικό σύστημα. Οι τεχνοκράτες μπορεί να μην κερδίζουν άφροια χρήματα, αλλά διαθέτουν γραφειοκρατική εξουσία

Κοινωνικές τάξεις

▷ Η Ιστορία όλων των μέχρι τώρα Κοινωνιών, είναι ιστορία ταξικών αγώνων.

- Ελεύθερος και δούλος
- πατρικός και πληβείος
- βαρβάρως και δουλοπρεπώς

Δεν ∃ πάντα τάξεις

Πριν τις τάξεις.

▷ Η εμφάνιση τάξεων είναι φαινόμενο ιστορικό
Δεν υπήρχαν πάντα τάξεις. Ούτε θα υπάρχουν πάντα.

▷ Η πρώτη μορφή κοινωνικής οργάνωσης που εμφανίζεται στην ιστορία της ανθρωπότητας, η πρωτόγονη κοινότητα, ήταν κοινωνία αταξική.

▷ Υπήρχε ένας υποτυπώδης καταμερισμός εργασίας

ο φυσικός, βασικά ανάμεσα στα δύο φύλα.

Οι άνθρωποι γούσαν εξαρτημένοι σε μέγιστο βαθμό από τη φύση. Από αυτήν τρέφονταν, και κείνονταν όλες τις ανάγκες της ζωής.

▷ Η παραγωγικότητα της εργασίας ήταν τόσο χαμηλή που δεν δημιουργούσε πλεόνασμα.

- Όταν βλέπουμε τάξεις → έχουμε στο μυαλό μας τον μαρξισμό (Marx)

Αφού δεν ήταν η πρωτόγονη κοινωνία χωρισμένη σε τάξεις, πώς στη συνέχεια χωρίστηκε σε τάξεις?

▷ Η ανάπτυξη των εργαλείων, η ανακάλυψη και ανάπτυξη της γεωργίας και κτηνοτροφίας, δημιουργήσε τις προϋποθέσεις για τον κοινωνικό καταμερισμό της εργασίας.

▷ Αυξάνεται η παραγωγικότητα της εργασίας, αρχίζουν να παρουσιάζονται πλεονάζοντα προϊόντα. Η ομάδα που παράγει πλεόνεσμα έχει τη δυνατότητα να τα ανταλλάσσει.

▷ Δημιουργούνται προϋποθέσεις εμφάνισης της ατομικής ιδιοκτησίας και της δουλείας, εφόσον από την εργασία δημιουργείται περίσσευμα, που είναι δυνατό να το ιδιοποιηθούν οι κάτοχοί του.

▷ Αρχίζει η αποσύνθεση του πρωτόγονου καθεστώτος

Karl Marx & Κοινωνικές Τάξεις

Βουρική τάξη (κατέχει τα μέσα παραγωγής)

Εργατική τάξη (κατέχει μόνο την εργασιακή δύναμη)

Η σχέση μεταξύ τάξεων είναι σχέση εμεταίλλευσης

Υπεραξία: πληρώνει λιγότερο από όσο πρέπει και αξίζει

Πηγή της εμεταίλλευσης και του κέρδους για τους καπιταλιστές είναι η υπεραξία

Ο ανταγωνιστικός χαρακτήρας της καπιταλιστικής Κοινωνίας

▷ Ο ανταγωνιστικός χαρακτήρας της καπιταλιστικής Κοινωνίας αποτελεί τον κινητήριο μοχλό της ιστορικής αλλαγής.

▷ Κατά τον Μαρξ, οι παραγωγικές δυνάμεις ωριμάζουν στο εσωτερικό μιας καπιταλιστικής Κοινωνίας.

▷ Οι ίδιοι καπιταλιστές επιδιώκουν τη βελτίωση των μέσων παραγωγής με αποτέλεσμα αφενός την άνοδο της παραγωγικής δυνατότητας, αφετέρου την αύξηση θέσεων εργασίας λόγω της υποκατάστασης της ανθρώπινης εργασίας με τεχνολογικά μέσα.

▷ Η αντίφαση μεταξύ του αυξανόμενου πλούτου και της αυξανόμενης αδιόρατης φα οδηγεί στον επαναστατικό μετασχηματισμό της Κοινωνίας.
Karl Marx & Εργατικό Κίνημα

▷ Απαραίτητη προϋπόθεση για την άρση της εμμετάλλευσης είναι η ταξική συνείδηση και η κινηματική συλλογική δράση από την πλευρά της εργατικής τάξης.

▷ Όπως έχει γραφεί ο Λένιν μια πρώτη πρόχειρη ματιά του Έργου του Μαρξ οδηγεί στο συμπέρασμα ότι το έργο αυτό οι αντιπαλές τάξεις παρουσιάζονται σαν δύο στρατοί παραταχμένοι και έτοιμοι για μάχη.

▷ Αντίθετα από τον Κ. Μαρξ (παραγωγή), στον Μ. Weber οι Κοινωνικές τάξεις δομούνται στη σφαίρα της αγοράς στη σφαίρα κυκλοφορίας των αγαθών (διανομή, κατανάλωση)

▷ Ο Weber ~~ισχυρίζεται~~ εισηγείται τρόπους ταξικής στρωμάτωσης που δεν στηρίζονται στις τάξεις

▷ Ο ίδιος ο M. Weber αλλά και νεοβεμπεριανές προσεγγίσεις βλέπουν εδώ να διαμορφώνεται μια κοινωνική διαστρωμάτωση με βάση τον τρόπο ζωής («κλειστές ομάδες») ή τις καταναλωτικές πρακτικές που επέχουν θέση πρακτικών διακρίσεων (όπως P. Bourdieu)

▷ Διαμορφώνονται έτσι τα θετικά προνομούχα στρώματα ταυτούμε προς τις υψηλές εισοδηματικές κλίμακες και τα αρνητικά προνομούχα στρώματα προς τις χαμηλές εισοδηματικές κλίμακες. Ενδιάμεσα υπάρχει ο χώρος των μεσαίων στρωμάτων

▷ Βασικός προσδιορισμός παράγοντας εισόδου στα «θετικά προνομούχα στρώματα» είναι το εισόδημα

▷ Οι ηχές που αντιλούνται τα εισοδήματα είναι:

- α) η ιδιαιτεσία
- β) η εκπαίδευση

- Τρόπος ζωής
- Τυπική παιδεία
-

▶ Θετικά προνομούχες πορισιμές τάξεις

- Έμποροι
- επιχειρηματίες (αγροτικά, βιοτεχνικοί)
- "Ελεύθερα επαγγέλματα":
εφοδιασμένα με ιδιαίτερες ικανότητες ή εξεχούσα μορφωση (δικηγόροι, γιατροί, καλλιτέχνες)
- εργαίτες με μονοπωλιακές ιδιότητες (δικείς τους ή καλλιεργημένες ή κατοχήν εκπαίδευσης)

▶ Αρνητικά προνομούχες πορισιμές τάξεις

- α) Εξαρτημένοι ειδικωμένοι ή οι μη ειδικωμένοι εργαίτες
- β) ανεδικωτοι
- "μεσοία τάξη":
 - α) ανεξάρτητοι αγροίτες
 - β) ανεξάρτητοι τεχνίτες
 - γ) υπάλληλοι (δημόσιοι και ιδιωτικοί)